

Kuriteoennetuse Nõukogu 2012. aasta tegevuse kokkuvõte

Üldülevaade

2012. aastal arutas Kuriteoennetuse Nõukogu alaealistega seonduvaid teemasid (arutelu alaealiste mõjutusvahendite seaduse kontseptsiooni ja riskilaste kohtlemist puudutavate arengusuundade üle), vägivallakuritegevuse (perevägivalda vähendamise tegevused), karistusõiguse ja -praktika (karistusseadustiku revisjon, väärteomenetluse seadus, üldkasuliku töö kasutamine ja tulemuslikkus) ning muid teemasid (politsei usaldusväärsus, õiguskultuurest mõjutavad tegurid, tugiisikuteenus vanglast vabanenutele, väärteo- ja kriminaalmenetluse hinnavahe).

2012. aastal on arengud toimunud järgnevatel valdkondades:

1. Tugiisikuteenuse projekt on hästi käima läinud, 2012. aastal valmis ka tugiisikuteenuse standard. 2012. aasta lõpuks oli koolitatud 52 tugiisikut ja toimis 28 aktiivset kliendisuhet. Maikuuks 2013 on Harjumaal teenusel olnud 82 vabanenut/vabanejat, Virumaal 40 inimest, nendest 17 on vanglast vabanenud ja 23 alles ootab vabanemist. Peamiste kliendisuhete lõppemise põhjustena saab välja tuua järgmise: jõutud on töölepinguni ja vabanenu pole enam teenuse järgi vajadust näinud; kontakt on katkenud, klient on tagasi kinnipidamisasutuses; klient on surnud; klient siirdus elama sugulaste või tuttavate juurde ning ei tunne teenuse järele enam vajadust; klient on hooldekodus või rehabilitatsioonikeskuses. KÜSKI ja SA Innove toetatud projekti kogumaksumus on umbes 233 tuhat eurot, sellest 14 670 eurot Justiitsministeeriumi kaasfinantseering. Edasiste rahastamisallikate üle on käimas arutelu ja võimaluste otsimine on töös. 2012. aasta analüüsi tulemusel selgus, et otseselt ei saa klientide mõttes edukust mõõta (kas on uuesti õigust rikkunud), sest teenus on toimunud lühiajaliselt. Pilooti tuleb mõne aasta võrra pikendada, et mõõta tegevuste mõju ja tulemuslikkust. Küll aga saab hinnata teenuse ülesehitust ja protsessi ning sellekohased muudatused on juba tehtud, nt parandatud koostööd vangla ja tugiisikute vahel, mis on oluline klientide leidmiseks ja hoidmiseks.
2. Alaealiste õigusrikkujatega tegelemine alaealiste komisjonides ja erikoolides on Nõukogu aruteludes olnud teemaks pikki aastaid, kuna olukord on olnud murettekitav. Arenguid on, kuid otseseid tulemusi veel mitte. Haridus- ja teadusministeerium koostab uut alaealiste mõjutusvahendite seadust, eelnõu esitatakse valitsusele 2013. aasta lõpuks. Samaaegselt on käimas Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel uue lastekaitse seaduse koostamine, mille esitamise tähtaeg valitsusele on samuti detsembris 2013. Paralleelselt nende seaduse ettevalmistamisega plaanitakse analüüsida kogu alaealiste õigusrikkujate kohtlemise süsteemi (sh ka organisatsiooniline ülesehitus) ja erinevate asutuste (lastekaitse, sotsiaalhoolekanne, koolid, õiguskaitseasutused) rolle selles, et vältida samaaegselt üksteist dubleerivate süsteemide arendamist. Mõlemal valdkondil hõlmav analüüs tehakse EMP ja Norra [riskilaste ja -noorte programmi](#) raames, tulemuseni plaanitakse jõuda 2013. aasta teisel poolel.
3. Perevägivalda teemat on nõukogus arutatud mitmel istungitel, 2013. aastast on see käsitletud prioriteetse tegevussuunana riigi õiguskaitseasutuste prioriteetides. 2012. aastal anti nõukogule ülevaade perevägivalda vähendamisele suunatud tegevustest, sh analüüsist perevägivalda menetluspraktikast politseis kui ka koostöövõrgustiku pilootprojekti algatamisest Pärnumaal. Pilootprojekti tegevuste elluviimise toetamiseks ning pere- ja naistevastase vägivalda teavituskampaaniaks ja koolitusteks taotleti justiitsministeeriumi poolt 2013. aastal lisarahastust Euroopa Komisjonilt. Kuriteoennetuse Nõukogu novembri istungil tehtud otsuse järgselt toetatakse 2013. aasta kuriteoennetuse eraldise eest perevägivalda toimepanijatele suunatud programmi arendamist ning elluviimist. Programmi väljatöötajaks ja elluvijaks valiti välja RAKE (Tartu Ülikool). Projekti raames mõõdetakse ühtlasi programmi tulemuslikkust, mis annab edasiseks suuniseid selle kohta, kas programmi on mõttekas pikaajaliselt rahastada.

Kokkuvõtlikult saab 2012. a osas välja tuua, et suurema osa arutluse all olevate teemade suhtes oli tegu informatiivsete ettekannetega ning ettekandes edastatud informatsioon võeti eelkõige teadmiseks. Nõukogu roll sisuliste otsuste tegemisel ning vastuvõetud otsuste täitmise jälgimises on läinud paremaks, heaks näiteks sellest on igal istungil ülevaade andmine eelmisel korral käsitletud teemades toimunud arengutest. 2012. aastal valis nõukogu välja kuriteoennetuse valdkonna, mida 2013. aastal toetatakse riikliku kuriteoennetuse eraldise kaudu. Antud teemavaliku küsimus võiks edaspidigi jääda nõukogu otsustuspädevusse.

Korralduseaduse rakenduseadusega planeeritavate nõukogu ülesehituse muudatuste menetlemine käib Riigikogus. Nõukogu liikmed tegid omapoolsed täiendused eelnõusse juba 2011. aastal.

Väljavõtted Kuriteoennetuse Nõukogu 2012. aasta istungite protokollidest ja otsustest

Kuriteoennetuse Nõukogu istungid toimusid **2012. aastal:**

11. aprillil ja 20. novembril Tallinnas.

11. aprilli istungit juhatas justiitsminister ja nõukogu esimees Kristen Michal. Istungi tööst võttis osa 10 nõukogu liiget, külalisi oli 16.

Istungi päevakorras olid järgmised teemad:

- 1) ülevaade perevägivalda juhtumite menetlemisest politseis;
- 2) Eesti politsei usaldusväärsus rahvusvahelises võrdluses;
- 3) arutelu alaealiste mõjutusvahendite seaduse kontseptsiooni üle;
- 4) ülevaade tugiisikuteenuse rahastamismudelidest;
- 5) õiguskuulekust mõjutavad tegurid Euroopa Sotsiaaluuringu andmetel.

11.04.2012. a toimunud Kuriteoennetuse Nõukogu istungil vastuvõetud otsused:

- 1) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaade perevägivalda juhtumite menetlemisest politseis.
- 2) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaade Eesti politsei usaldusväärsest rahvusvahelises võrdluses ning edastab analüüsi materjalid Sisekaitseakadeemiale.
- 3) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks alaealiste mõjutusvahendite seaduse kontseptsiooni ning riskilaste kohtlemist puudutavad arengusuunad ning otsustas, et nõukogus arutatakse alaealiste õigusrikkujate mõjutusvahendite süsteemi arengute teemal siis, kui on valminud süsteemi analüüs ja kinnitatud on konkreetsemad arenguplaanid.
- 4) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaade tugiisikuteenuse rahastamismudelidest ning ootab septembriks ülevaadet projekti tegevustest ja tulemustest, et seda võtta aluseks 2013. a eelarve koostamisel.
- 5) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaade õiguskuulekust mõjutavatest teguritest Euroopa Sotsiaaluuringu andmetel.

Lühiülevaade istungi aruteludest ja otsuste täitmisest:

Tugiisikuteenuse, perevägivalda ja alaealiste teemalisi arenguid on kirjeldatud ülevaade alguses, seega istungite ülevaadetes neid enam pikemalt ei käsitleta. Alaealiste teema kohta lisaks veel, et 30. aprilli 2013 nõukogu istungil tutvustati riskilaste ja –noorte programmi lähemalt ning leiti, et programmi elluviimisest ja arengutest võiks aastaks korra Nõukogus rääkida. Seega tulla alaealiste kohtlemise teemade arutamise juurde tagasi mitte varem kui 2014. aasta esimeses pooles.

20. novembri istungit juhatas justiitsminister ja nõukogu esimees Kristen Michal. Istungi tööst võttis osa 9 nõukogu liiget, külalisi oli 10.

Istungi päevakorras olid järgmised teemad:

- 1) perevägivaldast paberil ja praktikas – analüüsi tulemuste ja pilootprojekti tutvustus;
- 2) üldkasuliku töö kasutamine ning tulemuslikkus Eestis – analüüsi tulemuste tutvustus;
- 3) väärteo- ja kriminaalmenetluse hinnavahe – analüüsi tulemuste tutvustus;
- 4) karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku revisjoniprotsessi ülevaade;
- 5) uue väärteomenetluse seadustiku põhipunktide tutvustus;
- 6) kuriteoennetuse 2013. aasta eraldise võimalike teemade tutvustus ning valiku tegemine nõukogu poolt;
- 7) kriminoloogia – ja karistusõiguslaste tudengitööde konkursi võitjate väljakuulutamise, auhinnatud tööde tutvustamine ja võitjate õnnitlemine.

20.11.2012. a toimunud Kuriteoennetuse Nõukogu istungil vastuvõetud otsused:

- 1) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaade perevägivalda analüüsist ja pilootprojekti tutvustuse.
- 2) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaade üldkasuliku töö kasutamisest ja selle tulemuslikkusest Eestis.

- 3) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks väärteo- ja kriminaalmenetluse hinnavahe analüüsi tulemused.
- 4) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaate karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku revisjoniprotsessist.
- 5) Kuriteoennetuse Nõukogu võttis teadmiseks ülevaate uue väärteomenetluse seadustiku põhipunktidest.
- 6) Kuriteoennetuse Nõukogu otsustas, et 2013. aasta kuriteoennetuse eraldis jagatakse perevägivalda toimepanijatele mõeldud teenuste või programmide väljaarendamisele ja läbiviimisele.

Lühiülevaade istungi aruteludest ja otsuste täitmisest:

Üldkasuliku töö kasutamise tulemuslikkuse analüüsi põhiettepanekuid ja väärteomenetluse ning kriminaalmenetluse analüüsi tulemusi on arvestatud karistusõiguse revisjoni raames. Viimast kasutati sisendina ka väärteomenetluse seadustiku koostamisel. KarSi revisjoni protsess on lõppemas ja valmistatakse ette karistusseadustiku muutmise eelnõud.

Justiitsministeerium saatis väärteomenetluse seadustiku eelnõu 2013. aasta mai keskel ministeeriumidevahelisele kooskõlastusele ja seadustiku rakendamisega seotud ametitele, kohtule ja huvigruppidele arvamuse andmiseks. Kooskõlastamise tagasiside tegeletakse, vajadusel toimuvad kohtumised ja arutelud ministeeriumide esindajatega ja väärteomenetluse kodifitseerimise komisjoni töökoosolekud. Justiitsministeerium loodab edastada väärteomenetluse seadustiku eelnõu Vabariigi Valitsusele 2013.a. II poolaasta jooksul.

Kuriteoennetuse Nõukogu 2012. a tegevuse kokkuvõtte koostas justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna analüüsisalituse nõunik Anu Leps, 6 208 117, anu.leps@just.ee ja see kooskõlastati nõukogu liikmetega elektrooniliselt ajavahemikul 28.06-22.07.2013.

Hanno Pevkur
Kuriteoennetuse Nõukogu esimees